GENDERDOC-M

RAPORT PRIVIND SITUAȚIA DREPTURILOR PERSOANELOR LGBT+ÎN REPUBLICA MOLDOVA
ANUL 2020

Raportul este pregătit de: Angela Frolov, Coordonatoare a Programului Lobby și Advocacy, Centrul de Informații GENDERDOC-M, e-mail: angela.frolov@gdm.md, telefon: +373 022 990 992

Acest raport reflectă situația privind respectarea drepturilor persoanelor LGBT+ și influența politică și socială asupra persoanelor LGBT+, precum și homofobia și transfobia din societate, dar și schimbările pozitive pentru persoanele LGBT+ din Republica Moldova.

Anul 2020 a fost marcat de pandemia COVID-19, carantină și măsuri epidemiologice care au impus limite, inclusiv privind desfășurarea activităților. Carantina a fost motivul principal al problemelor cu care se adresau beneficiarii Centrului de Informații GENDERDOC-M. Astfel, au fost comunicate două probleme stringente: violența în familie și pierderea sursei de venit, ambele fiind agravate și/sau susținute de faptul că o bună parte dintre persoanele LGBT+ sunt în relații proaste cu propria familie din cauza homofobiei sau transfobiei acesteia. Nevoite să stea într-o încăpere cu familia, deseori fără spații private și posibilitatea de a se separa pentru a putea comunica cu cineva din afară, multe persoane LGBT+ au suferit de izolare și violență din partea rudelor.

Numărul persoanelor LGBT+ care nu au studii speciale și profesii calificate este în mare parte din cauza că au fost respinse de familie și nevoite să se întrețină de sinestătător imediat cum au atins vârsta majoratului sau chiar cea de 16 ani. Aceste persoane lucrează în calitate de vânzători, chelneri, personal auxiliar, profesii care au suferit cel mai mult din cauza carantinei. Salariile mici nu le permit să-și facă rezerve, și pierderea sursei de venit pentru ei este una catastrofală. Mulți dintre ei s-au adresat orgaizației cu solicitarea de ajutor pentru că nu aveau nici produse alimentare. Astfel, Centrul GENDERDOC-M a acordat ajutor în forma pachetelor alimentare a peste o sută de persoane LGBT+ de pe tot teritoirul Moldovei.

Pe parcursul anului 2020, la fel cu anii precedeni, a fost efectuată monitorizarea mass-media. Astfel, au fost documentate 710 materiale cu tematica LGBT+, dintre care 326 în mass-media de limbă rusă și 384 în mass-media de limbă română.
Din numărul total de materiale, 50 (7%) au fost pozitive (14 în limba rusă, 36 în limba română); 160 (23%) - negative (118 în rusă, 42 în română); 500 (70%) neutre (194 în rusă, 306 în română). Procentul general de materiale pozitive și neutre a fost de 77%. Un procent ridicat de materiale negative se datorează discursului homofob utilizat pe larg în campania electorală a Partidului Socialiștilor, reflectată masiv în mass-media controlată de ei.

În toamna anului 2020 în Moldova au avut loc alegeri prezidențaile. În primul tur nu au fost înregistarte declarații homofobe din partea niciunui candidat. Însă în turul doi Partidul Socialiștilor și reprezentantul lor Igor Dodon au folosit declarațiile homofobe pe larg. Totuși, Igor Dodon a pierdut aceste alegeri în favoarea contracandidatei sale Maia Sandu. Maia Sandu niciodată nu a folosit discursul homofob în campaniile sale, dar nici promotoare a drepturilor egale pentru persoanele LGBT+ nu este. Tema drepturilor persoanelor LGBT+ nu a fost abordată

de către Maia Sandu decât patru ani în urmă, în timpul alegerilor prezidențiale în care a declarat că toți oamenii trebuie să aibă drepturi egale, inclusiv persoanele LGBT+.

DISCURS MOTIVAT DE URĂ, INSTIGARE LA URĂ ȘI DISCRIMINARE

În anul 2020, Comisarul pentru Drepturile Omului al Consiliului Europei (CoE), Dunja Mijatović, a atras atenția în raportul de țară asupra importanței prevenirii discursului de ură în campania electorală pentru alegerile prezidențiale din 1 și 15 noiembrie 2020. Comisarul s-a arătat îngrijorat de incidentele de ură, în special cele provenite de la politicieni, care se intensifică în timpul campaniilor electorale și vizează în special femeile, persoanele LGBT+ și alte grupuri sociale.

Curtea Constituțională a Republicii Moldova a menționat faptul că „discursul de ură împotriva oponenților politici, în special pe platformele online, este condamnabil, întrucât poate să depășească libertatea de exprimare în internet". Curtea Constituțională a emis o Adresare Parlamentului, prin care a cerut reglementarea „*unor mecanisme de control și sancționare promptă în acest sens, în vederea prevenirii și combaterii discursurilor bazate pe ură între concurenții electorali, inclusiv în mediul online și rețelele de socializare*".

În perioada campaniei electorale Consiliul pentru Prevenirea Și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității a îndemnat atât concurenții electorali și partidele politice, cât și instituțiile media să nu utilizeze discursul de ură sau instigarea la discriminare, prin publicarea recomandărilor rețelei instituțiilor de egalitate din spațiul european, prin trimiterea unei scrisori oficiale către toate partidele politice și concurenții electorali și prin susținerea unui apel public împreună cu organizațiile societății civile.

Consiliul Audiovizualului a examinat două sesizări depuse de Comunitatea pentru advocacy și politici publice „WatchDog.MD", una dintre care a făcut trimitere la încălcarea art. 11, alin. (2). Aceasta s-a referit la știrile cu titlurile „*Mesajul lui Igor Dodon pentru turul II*" și „*Dodon: Statalitatea trebuie păstrată" din cadrul buletinului informativ al televiziunii „NTV Moldova" și la două subiecte intitulate „Statalitatea, o prioritate" și „Grija pentru oameni, în primul rând*" din cadrul buletinului de știri al televiziunii „Primul în Moldova".

În Decizia nr. 33-204 din 10.11.202035, Consiliul Audiovizualului a constatat că subiectul sesizării este unul sensibil, întrucât „*vizează marșurile minorităților sexuale*". Consiliul Audiovizualului a evidențiat următoarele afirmații ale candidatului independent pentru funcția de președinte Igor Dodon: „*Și alte culte, și credința ortodoxă pledează pentru valori tradiționale, pentru familii tradiționale. Eu nu particip la marșurile gay din Chișinău, așa cum a participat Maia Sandu în ultimii ani. Eu spun foarte ferm, poziția președintelui, că nu voi admite așa ceva împreună cu Guvernul și colegii, iar alții deschis spun că vor admite aceste valori, care nu ne sunt proprii...*", prezentate în cadrul știrii „*Dodon: Statalitatea trebuie păstrată*", de la „NTV Moldova" și „*Eu nu particip la marșurile gay din Chișinău, așa cum a participat Maia Sandu în ultimii ani. Eu spun foarte ferm, poziția președintelui Republicii Moldova, că nu voi admite așa ceva, iar alții deschis spun că vor admite în Republica Moldova aceste valori care nu ne sunt proprii*", prezentate în știrea „*Grija pentru oameni, în primul rând*", de la „Primul în Moldova".

În ambele cazuri, Consiliul Audiovizualului a decis **sancționarea cu avertizare publică** a posturilor de televiziune „Primul în Moldova" și „NTV Moldova" pentru nerespectarea prevederilor art. 13, alin. (6), lit. b), care stipulează că „în cadrul programelor audiovizuale de știri și de dezbateri, de informare în probleme de interes public, de natură politică, economică, socială sau culturală, trebuie să fie respectate următoarele cerințe: b) evitarea oricăror forme de discriminare". (Informația este preluată din raportul asociației PromoLex)

Conform raportului *DISCURSUL DE URĂ ȘI INSTIGARE LA DISCRIMINARE în spațiul public și în mass-media din Republica Moldova în cadrul campaniei electorale pentru alegerile*

prezidențiale din 1/15 noiembrie 2020 elaborat de Asociația PromoLex, dinamica discursului de ură și instigare la discriminare crește în intensitate în perioada preelectorală și în cea electorală și scade după încheierea campaniei electorale.

Persoanele LGBT+ rămân printre cele mai afectate de discursul de ură, în special în campania electorală. Discursul împotriva grupului LGBT+ este, în mare parte, cauzat de prejudecățile și ura față de persoanele homosexuale, fiind catalizat de retorica unor concurenți electorali și politicieni în general, care utilizează aceste prejudecăți pentru denigrarea oponenților sau obținerea dividendelor politice, de reprezentanții cultelor religioase sau chiar de unii jurnaliști și unele surse media.

În cazurile în care autorii au fost concurenții electorali și politicienii, discursul de ură îndreptat împotriva persoanelor LGBT+ s-a bazat în special pe argumente sociale și religioase, homosexualitatea fiind prezentată ca un pericol, împotriva căruia întreaga societate trebuie să se mobilizeze și să se apere. Acest tip de retorică a fost utilizat de către Igor Dodon, candidat pentru funcția de președinte, care, în cadrul mai multor emisiuni televizate, a menționat că promovarea drepturilor persoanelor LGBT+ reprezintă un pericol pentru societatea din Republica Moldova, iar marșurile pentru susținerea drepturilor acestui grup trebuie să fie interzise, în primul rând pentru că el, dar și majoritatea societății, este adeptul/adepta valorilor creștine tradiționale.

Pe parcursul perioadei electorale mai multe pliante în susținerea candidatului Igor Dodon au fost distribuite în lădițele poștale ale cetățenilor. Aceste pliante conțineau următorul text: „*Dacă Maia Sandu devine președinte, Moldova are ce pierde. Ea se va conduce de o agendă străină. O agendă străină împotriva intereselor cetățenilor noștri și a țării*". Mai departe au fost enumărate 10 puncte din pretinsa agendă. La punctul 7 era scris: „*Legalizarea căsătoriilor dintre homosexuali și adopția copiilor de către aceste familii de gay și lesbiene*".

Pe data de 3 noiembrie într-o conferință de presă susținută în timpul campaniei pentru turul doi al alegerilor prezidențiale, Igor Dodon, unul din candidații la funcția de președinte al RM și președinte în perioada anilor 2016-2020, a declarat: „*Eu nu particip la marșurile gay, așa cum a participat Maia Sandu în ultimii ani. Gândiți-vă foarte bine, dragi părinți, la ce o să ajungem în școli cu așa o președintă*". Replica a fost în adresa contracandidatei sale Maia Sandu.

În cadrul emisiunii „Vecherniy razgovor s Pavlom Duganovym" de la TVC 21, din 12.11.2020, Igor Dodon a afirmat (traducere din rusă): „*Eu cred că ea* (n.r. homosexualitatea) *omoară moralitatea noastră, distruge fundamentul societății noastre. Consider că, probabil, Occidentul încă nu înțelege acest fapt, dar aceasta este o problemă serioasă. Și știți, cred că acest lucru este făcut intenționat, ca plasarea unei bombe sau a unei mine cu acțiune întârziată, care va exploda societatea peste o anumită perioadă de timp. Eu înțeleg că oamenii sunt diferiți prin natura lor, prin personalitatea lor, nu toți pot fi totuna, dar astfel de lucruri nu pot fi predate în școli, demonstrate la parade și alte lucruri pe care încearcă unii să le facă... chiar și oponenții mei politici. Niciodată nu voi permite acest lucru. Ca creștin ortodox, ca președinte, ca cetățean, ca patriot al acestei țări întotdeauna voi promova tradițiile și valorile noastre.*"

Pe data de 05.10.2020, candidatul pentru funcția de președinte Renato Usatîi a afirmat, în cadrul unei întâlniri cu alegătorii, că este împotriva marșurilor pentru susținerea drepturilor persoanelor LGBT+ (traducere din rusă): „*Astăzi lumea se poate aduna pe terenuri, în parc, poate să-și apere punctul de vedere, poftim. Da, eu sunt împotriva unor marșuri gay, lesbi etc., după cum ziceam, pe timp de noapte, de dorit pe poligonul de la Mărculești și altele.*"

Pe data de 11.11.2020, în mai multe intervenții live pe rețelele de socializare, consilierul local în s. Aluatu și activistul Vlad Bilețchi a făcut declarații denigratoare la adresa politicienilor și membrilor de partid. În campania electorală, cele mai multe cazuri generate de Vlad Bilețchi l-au vizat fie pe candidatul independent Igor Dodon, fie pe membrii PSRM care l-au susținut pe cel

dintâi: „*Cum te relaxezi, cum apare Bătrîncea în spatele tău... Știți gluma cu „Bună seara”? Cică era un măgăruș homosexual în pădure și a reușit să treacă pe la toate animalele, cu excepția leului, până și la leoaică. Vine leul acasă și vede că până și la leoaică a venit nebunul ăsta... îți pune un dop în partea cealaltă și stă așa o săptămână de frică să nu vină Bătrîncea...*”

Același activist, pe data de 11.11.2020, în cadrul emisiunii de la 10 TV „În direct cu Vlad Bilețchi”, a declarat: „*Eu le recomand socialiștilor să fie mai atenți la aceste declarații, pentru că ei au în stafful lor electoral oameni care fac parte din aceste minorități sexuale, oameni cărora le plac aceste activități de care ei atât de mult se tem. Ei spun că noi nu acceptăm lesbienele, noi nu acceptăm gay-i. Dragule domn Dodon, uită-te mai atent la stafful tău electoral, caută printre bărbații tăi acolo lideri de staff, Vardanean, Bătrîncea și toți ceilalți, de fapt, trebuia să încep cu Bătrîncea, căutați-i mai atent și vedeți, dacă nu au ei cumva înclinații și interese de genul ăsta...*”

Pe data de 13.09.2020, activistul Fiodor Ghelici într-un material video transmis live pe pagina sa de Facebook, drept replică dată unui jurnalist, a asociat homosexualitatea cu o boală (traducere din rusă): „*Aspectul exterior mă interesează la femei. Iubesc femeile. Dar, d-le Zapadinskii, m-a pus pe gânduri faptul că ați devenit interesat de aspectul meu exterior și al lui Usatîi. Probabil aveți simptome de pederastie. Dacă v-au atras atenția, dacă aspectul meu exterior și al lui Usatîi v-au atras atenția, d-le Zapadinskii, mă pune pe gânduri acest fapt, probabil cu vârsta apare o astfel de afecțiune ca pederastia.*”

Conform PromoLex discursul de ură față de persoanele LGBT+ este unul dintre cele mai agresive. Concurenții electorali și politicienii îl utilizează pentru a denigra oponenții politici, dar și pentru a manipula și a promova prejudecăți. Acestea din urmă îi ajută pe concurenții electorali și pe politicieni să alimenteze diverse frici sociale, care, inevitabil, duc la coalizarea anumitor grupuri împotriva persoanelor LGBT+. Nu în ultimul rând, utilizarea prejudecăților pe baza orientării sexuale în mass-media duce la perpetuarea unui grad înalt de intoleranță față de aceste persoane și apariția inclusiv a unor acte de violență.

Pe data de 11 septembrie, Cojocaru Dinari, membru al Consiliului Municipal din pareta Partidului Socialiștilor a făcut o postare publică, despre un curcubeu desenat în fața unei gherete care vindea gogoașe olandeze.

Dl Cojocari a spus: „*Acum câteva zile am fost sesizat de o familie care plimbându-se prin parc ajungând la acest loc au fost întrebați de copii ce ar însemna acest semn. Știți bine că acest semn este drapelul persoanelor care promovează familia netradițională ceea ce nu este caracteristic nouă, creștinilor. Voi veni cu o sesizare către autoritatea publică locală ca el să fie înlăturat și cu o cerere să fie amendată această persoană conform articolului corespunzător... Voi lua sub controlul personal ca în municipiul Chișinău asemenea semne să nu mai fie, deoarece noi creștinii cu familiile tradiționale nu tolerăm asemena familii, ba mai mult decât atât vrem să creștem o familie și o generație sănătoasă*”.

Cazuri raportate de beneficiarii Centrului de Informații GENDERDOC-M

Cazul 1: Pe data de 20 ianuarie un bărbat pe nume Maxim Șevciuc i-a scris un mesaj de ură pe rețeaua Messenger directoarei Centrului GENDERDOC-M, Anastasiei Danilova.
Mesajul avea conținutul: „*Lesbiană jegoasă murdară*”.
A fost depusă plângere către Facebook.

Cazul 2: L.C. o tânără liceană de la liceul Gogol din Chișinău a comunicat organizației că în data de 3 februarie 2020 profesoara de educație civică a avut un discurs homofob în fața elevilor, după ce aceasta a plasat homosexualitatea în colonița „comportamentelor deviante”.
Când o parte din clasă a încercat să protesteze împortiva acestei clasificări, profesoara nu i-a luat în seamă, intra în discuții doar cu cei care îi susțineau punctul de vedere.

Cazul 3: Pe data de 15 martie Pavel Borșevschi, parohul celei mai vizitate biserici (biserica sf. Dumitru) din Chișinău, în cadrul predicii din timpul Liturghiei a dat de înțeles celor vreo 200 de oameni prezenți că știe de unde vine COVID-19: "*Biserica știe din cauza cui vine această boală groaznică asupra noastră. Din cauza celor care au legiferat căsătoriile doamne ferește de care* (homosexuale)."

Cazul 4: Pe data de 17 mai, Iurie Roșca, fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova, a publicat pe pagina sa de Facebook un video în care analizează o scrisoare deschisă, semnată de mai multe Ambasade din Republica Moldova cu ocazia Zilei internaționale împotriva homofobiei, transfobiei și bifobiei.

Video a acumulat peste 1300 de vizualizări și a fost distribuit de 98 de ori.

În acest video, Iurie Roșca folosește mai multe expresii umilitoare și instigatoare la ură, discriminare și violență față de comunitatea LGBT+:

„Nu există orientare sexuală, există deviație sexuală, există perversiune sexuală, există satanism manifestat prin această maladie de ordin spiritual, moral, fizic și comportamental, să fie clar.";

„De a asigura că toate persoanele dispun de egalitate de șanse și tratament egal. Da, persoanele normale, da. Handicapații trebuie izolați.";

„Cine dracu să vă respecte? Nici la sfârșitul lumii, nici până în fața morții și în fața lui necuratu, un om normal n-o să vă poată decât să vă scuipe între ochi. Că dacă vă satanizați și vă sodomizați prin subsoluri, prin apartamentele voastre, nu aveți decât să o faceți, să vă pierdeți mântuirea... Pretindeți onorabilitate? Tratament egal? Păi nu vă băgați domnule peste tot, cu dracii ăștea din exterior care vă scot în față.";

„Măi băieți, nu-i mai discriminați, stuchiți-i în ochi când îi vedeți și mergeți mai departe.".

A fost depusă o plângere la Consiliul pentru asigurarea egalității și prevenirea discriminării. Consiliul a decis că aceste declarații sunt instigare la ură și discriminare. În baza acestei decizii pe numele lui Iurie Roșca a fost depusă o cerere de chemare în judecată.

Cazul 5: Pe data de 17 mai pe paginile de pe rețelele de socializare a Centrului de Informații GENDERDOC-M au fost publicate 6 videouri informaționale la diverse teme legate de persoanele LGBT+. Aceste videouri au strâns mai multe comentarii de ură:

„*Voi și toți homosexualii trebuiți arși pe rug ca vrăjitoarele"; „Idioți și pidari"; „Când homosexualii merg pe stradă asta e normal? Sunteți bolnavi"; „Ați uitat de pedofili și zoofili, insectofili și plantofili, cu ăștea cum rămâne?*". Comentariile au fost șterse și raportate.

Cazul 6: Pe durata festivalului Moldova Pride, desfășurat în perioada 4-21 iunie, în adresa organizației au venit mesaje de ură: „*Să fiți puși la perete. De ce curvelor descompuneți societatea? Păcat că nu poate fi folosită împotriva voastră judecata lui Lynch, să fie de învățătură pederaștilor.*"

Cazul 7: N.D. a lucrat în perioada octombrie 2019 – ianuarie 2020 la o firmă de construcții. Toată perioada de lucru N. a fost hărțuit de colegi pe motiv de orientare sexuală. Colegii i-au aruncat încălțămintea de lucru, îl înjurau, îl alungau din vagonul în care se schimbau muncitorii, spunându-i că trebuie să se dezbrace împreună cu câinii, unul din colegi îi lua forțat telefonul și citea în glas numele din lista de contacte, restul colegilor râdeau. N.D. nu a depus o plângere, pentru că nu cunoștea prenumele colegilor hărțuitori și nu avea un contract de muncă oficial.

Cazul 8: Pe data de 3 iulie 2020 pe rețelele de socializare a fost publicat intreviul coordonatorului grupului persoanelor trans al GENDERDOC-M, Maxim Cuclev. Acest interviu a

fost republicat de către o persoană cu numele Adolf Schmal, însoțit de un comentariu. Comentariul conținea următoarele: „*Ce drăcărie, Doamne, la naiba! Dacă la vârsta ta pentru „libertate” nu ai suficient ruj, atunci la naiba, omule, nu știi în viața ta ce înseamnă probleme și ce este „lipsa de libertate”, îți strig acest lucru! Fii răbdător, acum 7-8 ani se uitau sălbatic la tatuaje, deși și în prezent uneori se uită strâmb, după câțiva ani și la niște ciudați ca tine se vor uita cu indiferență, iar acum fiecare al doilea rapper își vopsește unghiile... În ceea ce privește feminismul și drepturile femeilor o spune bine, aici sunt și eu feminist, trebuie să lucreze la egal, să aducă beneficii la egal și să răspundă pentru vorbe la egal! Sunt FEMINIST, să o știți! Restul vorbelor sunt apă chioară, în termeni generalizați, și cred că tipul a văzut cum bloggerul Andrei Petrov face hyping acum și a decis să-l repete, doar eu cred că, trăind în Moldova, probabilitatea să primești la bot pe stradă este mai înaltă decât la Moscova, care, cum n-ai da, dar în ceea ce ține de subcultură ne întrece cu vreo 10 ani. Apropo, împotriva gayilor nu am nimic și cred că printre heterosexuali pederaști sunt mult mai mulți!*”.

Sub acel interviu au fost mai multe comentarii de ură, unul din ele lăsat de un blogger cunoscut – Andrei Baștannic: „*Să-l bată curierul din Torro*”.

Maxim a depus o plângere la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării. Consiliul a spus că acest caz este de competența poliției, pentru că conține amenințări. Cererea la poliție a fost depusă în octombrie, poliția nu a comunicat nimic despre acțiunile întreprinse.

Cazul 9: Pe data de 17 iunie, în timpul Festivalului Moldova Pride, a avut loc o ceremonie de înmânare a anti-premiilor „Strachina de jmalț”. Unul din anti-premianți a fost ziarul „Komsomoliskaia pravda v Moldove” care în repetate rânduri a publicat articole homofobe și transfobe. Pe data de 19 august 2020, acest ziar a publicat un articol cu titlul „*Necinstire dezordonată: homosexualii au jefuit redacția „KP” din Moldova” în articol erau mai multe declarații homofobe și învinuiri că așa și nu și-au primit premiul, deci au fost jefuiți: „... avem de-a face cu înșelăciunea sau furtul banal”; „... participanții la ceremonie ne-au furat premiul (judecând după fețele lor drăguțe, ar fi putut cu ușurință)*”. Aceste declarații, din cadrul „știrii”, au obținut 14 comentarii în susținere, fiecare din ele exprimând, în diferite forme, ură față de comunitatea LGBT+. A fost depusă o cerere prealabilă cu cerința de a aduce scuze publice și a achita prejudiciul moral. KP nu a răspuns la cerere.

VIOLENȚĂ MOTIVATĂ DE PREJUDECATĂ

În Republica Moldova nu există niciun remediu eficient pentru crimele și incidentele de ură împotriva persoanelor LGBT+. Majoritatea cazurilor sunt percepute ca huliganism, tâlhărie sau cauzare de daune fără a lua în considerare motivul de ură bazată pe prejudecată.

În anul 2020 nu au fost înregistrate progrese în procesul de definitivare a proiectului de lege nr. 301 din 01.07.2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative privind reglementarea infracțiunilor motivate de prejudecată, varianta comasată cu proiectul nr. 277 din 20.06.2016 (în continuare proiectul de lege nr. 301), revizuit de Ministerul Justiției în perioada precedentă de monitorizare.

Proiectul de lege nr. 301 reprezintă o serie de amendamente legislative ale Codului penal și Codului contravențional, care se referă în primul rând la definirea motivelor de prejudecată, revizuirea infracțiunilor de bază și a agravantelor care vizează faptele motivate de ură și prejudecată.

Proiectul de lege nr. 301 a fost adoptat în prima lectură de către Parlament în 2016, iar ulterior a fost remis Ministerului Justiției pentru revizuire. În 2019, Ministerul Justiției a expediat proiectul de lege nr. 301 revizuit Comisiei pentru drepturile omului și relații interetnice și Comisiei juridice, numiri şi imunităţi ale Parlamentului, cu propunerea adoptării acestuia în lectură finală.

În urma consultărilor publice organizate pe data de 22 octombrie 2019 de Comisia juridică, numiri și imunități și Comisia drepturile omului și relații interetnice ale Parlamentului Republicii Moldova, proiectul de lege urma să fie definitivat de către membrii Comisiei juridice, numiri și imunități, luând în considerare recomandările formulate de societatea civilă.

Cu toate acestea, în februarie 2020 s-a constatat că recomandările și amendamentele propuse pentru definitivarea proiectului de lege nr. 301 nu au fost introduse. Asfel, pe data de 5 martie 2020, Comisia juridică, numiri și imunități a organizat o nouă rundă de consultări publice, în cadrul căreia au fost reiterate amendamentele societății civile și ale CPPEDAE. Acestea au vizat:

1. excluderea alineatului (2) din art. 346 al Codului penal, din versiunea actualizată a proiectului, dat fiind faptul că acesta limitează sfera de aplicare a normei de bază și crează ambiguități de interpretare, astfel încât menținerea alineatului (2) în art. 346 al Codului penal nu va permite atingerea obiectivelor urmărite și reglementarea eficientă a faptelor motivate de prejudecată;

2. completarea Codului contravențional, la categoria contravențiilor ce atentează la drepturile politice, de muncă şi la alte drepturi constituționale ale persoanei fizice, cu o normă nouă, care să reglementeze separat faptele care pot fi calificate ca discurs de ură și care nu reprezintă o infracțiune. (Informația este preluată din raportul asociației PromoLex)

Până la sfârșitul anului 2020 Parlamentul nu a adoptat însă proiectul de lege nr. 301, astfel încât legislația națională în domeniu rămâne neconformă cu standardele internaționale în privința sancționării discursului de ură.

În prezent în majoritatea cazurilor persoanele care suferă de crime și incidente de ură refuză să se adreseze forțelor de ordine sau să meargă în judecată. În multe cazuri rudele sau părinții sunt cei care aplică violența. Cauzele care sunt raportate Centrului GENDERDOC-M reprezintă doar un număr mic din numărul total de cazuri existente în Republica Moldova.

Cazuri raportate de beneficiarii Centrului de Informații GENDERDOC-M

Cazul 1: M.A. o tânără de 25 de ani a spus că tatăl ei o supune permanent violenței verbale, emoționale și fizice din cauza orientării ei sexuale. Fata a avut pe parcusul a mai mulți ani mai multe traume, inclusiv fracturi, dar s-a temut să meargă la poliție. Pe data de 20 ianuarie M.A. s-a adresat organizației pentru ajutor juridic. M.A. a primit consultație despre drepturile ei și posibilitățile de protecție.

Cazul 2: Maxim Cuclev este o persoană non-binară, în ianuarie, mergând pe stradă, a fost agresat verbal de un bărbat tânăr. Acesta l-a întrebat ce este cu fața lui (Maxim avea cosmetică decorativă), i-a spus că bărbații așa ceva nu poartă, a spus că este dezgustător, a scuipat peste picioarele lui Maxim și a plecat.

Cazul 3: În timpul unei întâlniri cu colegii de grupă, Maxim Cuclev a fost agresat de unul din ei. Colegul era în stare de ebrietate avansată și avea un comportament agresiv cu colegele. Maxim i-a făcut observație, după care colegul în cauză l-a apucat de mâini și i-a spus că acesta este un pederast.

Cazul 4: Pe data de 15 aprilie în jurul orelor 23.00, N.C. mergea pe bulevardul Ștefan cel Mare, în fața magazinului Gemenii un microbuz s-a oprit lângă el și câteva persoane l-au silit să intre în automobil. N.C. a fost dus forțat într-o ogradă pe strada Calea Basarabiei, a fost umilit și bătut. A fost impus să pună pe cap un prezervativ și apoi alte prezervative să le mănânce. În timp ce îl impuneau să facă toate aceste lucruri, agresorii comentau: „Gandonule, pidarule, îți dăm foc cu zajigalca (bricheta)”. După aceste umilințe N.C. a fost bătut. Unul din agresori a filmat toate cele întâmplate și a distribuit acest video prin rețeaua de socializare Facebook. Bărbatul s-a

adresat Centrului GENDERDOC-M după suport juridic. A fost depusă plângere la poliție și pornit dosar penal.

Cazul 5: A. o tânără de 15 ani locuiește împreună cu familia și alți 3 frați și surori. Tatăl A-ei este agresiv și folosește împotriva ei violența fizica. Pe data de 8 mai o prietenă a A-ei a spus părinților că aceasta este lesbiană. Părinții s-au înfuriat și au lovit-o cu capul de ușă. A. a fugit de acasă și s-a adresat reprezentanților Centrului GENDERDOC-M pentru suport juridic. Minora a mers la Comisariatul de Poliție sectorul Râșcani pentru a depune plângere pe violență cu suportul reprezentanților GENDERDOC-M. Polițistul Dereli Ruslan a refuzat să primească plângerea și a chemat părinții la sector. Doar după ce polițistul a fost anunțat că se va apela la numărul 112 (Serviciul Naţional Unic Pentru Apelurile de Urgenţă) pentru a înregistra refuzul de a primi plângerea pe violență în familie, acesta a început procedura și a invitat la sector o specialistă pe lucru cu minorii victime a violenței în familie și pe bunica A-ei, care este persoana potrivită pentru a avea grijă de ea până va fi luată decizia Comisiei special create pe acest caz.

Pe acțiunile polițistului Dereli Ruslan a fost depusă o plângere la MAI.

Cazul 6: În noaptea de 2 iunie Marin Bunescu, un tânăr homosexual, a fost agresat fizic chiar în centrul orașului. Un individ a intrat cu Marin în discuție, despre felul cum acesta arată. Marin a refuzat să vorbească cu el, atunci bărbatul l-a lovit. Marin a căzut și individul l-a lovit cu piciorul peste față și piept. Marin a reușit să se ridice și să se retragă de la locul săvârșirii infracțiunii. A doua zi Marin a mers la Spitalul de urgență, medicii urmau să-i acorde ajutor și să apeleze la poliție, însă medicii au refuzat să-l primească din cauza pandemiei și l-au trimis la alt spital. Marin avea fața vânătă și se simțea prost în transportul public, pentru că atrăgea privirile altor pasageri. Nu a mai dorit să se deplaseze la alt spital, a mers acasă. Timp de șase luni Marin a stat încuiat în casă, se temea să iasă afară, ieșea doar după produse alimentare. Abia după șase luni, a început să comunice cu prietenii și angajații Centrului GENDERDOC-M. Șanse să fie găsiți infractorii după atât de mult timp nu mai erau.

Cazul 7: Pn data de 5 iulie D., un tânăr gay de 17 ani, a apelat către coordonatoarea de program Lobby și Advocacy al GENDERDOC-M, Angela Frolov, și i-a spus că este sechestrat și amenințat de fratele său mai mare din cauză că este homosexual. Acesta îl ține în casa părintească și nu-i dă voie să iasă. Angela Frolov i-a recomandat să sune 112 pentru a chema poliția. Tânărul i-a urmat sfatul. În scurt timp, la 17.00 a ajuns un echipaj de poliție cu numărul MAI 1129. Polițiștii nici nu l-au luat în seamă pe D., au început discuția cu fratele și tatăl acestuia. Fratele le-a spus că ceea ce se întâmplă este un act de educație, deoarece D. este în relații cu un bărbat. Poliția s-a adresat către D., spunându-i că fratele lui face ceea ce trebuie și că ei ar fi mult mai duri în așa situație cu frații lor. D. a telefonat-o încă o dată pe Angela Frolov și i-a povestit despre comportamentul poliției, Angela a rugat să-i spună numele polițiștilor, aceștia însă au refuzat să se prezinte, la fel ei au refuzat să vorbească cu ea la telefon. Înțelegând că oamenii legii nu-și îndeplinesc funcțiile și agresează tânărul, Angela Frolov a sunat la 112 și a comunicat despre cele întâmplate, solicitând să mai fie trimis un echipaj la fața locului pentru a cerceta acest caz. Între timp, polițiștii din primul echipaj l-au filmat pe D. cum plânge și le cere ajutor, spunându-i că acest video va ajunge pe Youtube și toată lumea va râde de el. Al doilea echipaj a ajuns în câteva minute și a dat dovadă de un comportament adecvat. Polițiștii au întocmit proces verbal, iar fratele lui D. a fost prevenit că, dacă nu-l lasă în pace pe minor, vor elibera o ordonanță de protecție. D. a fost luat la inspectoratul de poliție pentru a depune plângerea.

După cele întâmplate Angela Frolov a făcut o postare pe Facebook în care a relatat despre cele întâmplate. Polițiștii din primul echipaj, aflând despre această postare, l-au sunat pe D. cu amenințări, potrivit cărora, dacă această postare nu va fi ștearsă, vor fi urmări grave atât pentru el, cât și pentru Angela Frolov. A fost depusă o plângere pe acțiunile ilegale a colaboratorilor de poliție.

Cazul 8: A., o femeie trans, locuiește împreună cu mama și fratele său, ambii aplică violență verbală și emoțională asupre A-ei din cauza identității sale de gen. A. nu poate găsi un serviciu bine plătit pentru a putea închiria un apartament separat de rudele sale.

Cazul 9: I. este o femeie trans care locuiește cu mama, care o hărțuiește permanent și o umilește din cauza identității sale de gen.

Cazul 10: M. este un bărbat trans din Transnistria, locuiește împreună cu fiica sa și părinții. M. spune că, împreună cu fiica sa, sunt victime ale violenței din partea părinților, iar miliția nu ia nicio măsură pentru a-i proteja, chiar dacă M. a depus mai multe plângeri. M. a fost ajutat să găsească organizațiile din Transnistria capabile să ofere ajutor în situația violenței în familie.

Cazul 11: A.Ș. este o femeie care a început procesul de divorț. Soțul ei a aflat că A.Ș. este într-o relație cu o femeie și a aplicat violență asupra ei. În procesul de divorț soțul folosește orientarea ei sexuală pentru a o lipsi de tutelă asupra fiului lor. În noapte de 26 iulie soțul A-ei a bătut-o pe concubina femeii. A.Ș. și concubina acesteia sunt asistate de către avocata GENDERDOC-M, Doina Ioana Străisteanu. Femeile au primit ordonanță de protecție împotriva fostului soț. În urma divorțului, copilul a fost lăsat în tutela mamei sale.

Cazul 12. G.T., un tânăr de 16 ani, a comunicat mamei sale despre orientarea sa homosexuală. Mama l-a trimis forțat în una din țările europene, unde lucra tatăl lui, pentru a-l ține mai departe de iubitul său. Tânărul a reușit peste o lună să revină în Moldova și a fugit cu iubitul său în Transnistria. După ce a fost amenințat de mama sa că va fi anunțat în căutare, G.T. a revenit acasă, unde a fost supus violenței din partea mamei și dus la poliție pentru a primi „lecții de educație". Colaboratorii de poliție i-au propus tânărului să se ocupe de prostituție pentru a-și liniști dorințele sau să meargă în spitalul de psihiatrie. Iubitul lui G.T. este amenințat cu moarte de către familia lui G.T.

În adresa organizației au venit 4 plângeri anonime de la persaonele LGBT:

Cazul 13: Un bărbat homosexual este agresat verbal și jignit de către colegii săi la locul de muncă pe motiv de orientare sexuală.

Cazul 14: Un tânăr homosexual a fost agresat de către colaboratorii de poliție în centrul orașului Chișinău la Gara rutieră. Un colaborator a amenințat persoana din cauza felului cum acesta arată: „te fut odată în cap".

Cazul 15: Un minor homosexual din Chișinău a scris: „*Părinții mei nu accepta homosexualitatea! Eu sunt mereu umilit de ei prin folosirea cuvintelor obscene, violență, șantaj, amenințări etc. Aceste acțiuni se întâmpla mereu în casa în care locuiesc eu și părinții mei, mai exact mama*".

Cazul 16: Un adolescent din mun. Bălți a fost agresat verbal de o profesoară din liceul în care învață. Aceasta a folosit în adresa lui cuvintele obscene: „*pizdanutâi pidaras*".

EGALITATE ȘI NEDISCRIMINARE

În pofida faptului că în Republcia Moldova există legea pentru asigurarea egalității și un Consiliu pentru asigurarea egalității și prevenirea discriminării, acesta din urmă nu are pârghii pentru a pedepsi actele de discriminare. Proiectul de lege care ar schimba atribuțiile Consiliului se află de mulți ani în lucru, dar așa și nu a ajuns în Parlament.

În perioada festivalului Moldova Pride, Centrul de Informații GENDERDOC-M a semnat un contract cu SRL Standart pentru plasarea a trei panouri cu logo-ul și sloganul festivalului „*Sunt alături, dar nu mă cunoști”. Aceste panouri au fost discutat în rețelele de socializare de diverși reprezentanți ai religiei baptiste. Unul din ei, Victor Mîrza, a scris pe pagina sa de Facebook: „Iată așa placate sunt prin oraș. Ghiciți ce fel de publicitate este. Nu veți înțelege până nu veți privi în colțul de sus din stânga, este genderdoc. Este propaganda LGBT+. Homosexualismul în Moldova a intrat în ofensivă. Întrebare: de ce această publicitate este permisă? Cum trebuie să reacționăm? De ce merge o discriminare atât de puternică a valorilor familiei tradiționale? De ce copiii noștri trebuie să vadă și să cunoască aceasta? Lecția Sodomei și a Homorei încă nu este învățată. Nu ştiţi că cei nedrepţi nu vor moşteni Împărăţia lui Dumnezeu? Nu vă înşelaţi în privinţa aceasta: nici* curvarii, nici închinătorii la idoli, nici preacurvarii, nici malahii, nici sodomiții. (Corintenii 6.9)*”.

A doua zi toate cele trei panouri au fost scoase, iar Victor Mîrza a scris următoarea postare: „*Ieri am făcut o postare cu accest panou. Mulțumesc pentru o reacție atât de promtă – astăzi acolo nu mai este propaganda ascunsă a acestei mizerii*”. Postarea a avut anexate și două poze, una cu panoul afișat și a doua din următoarea zi a panoului scos.

Reprezentanții GENDERDOC-M au sunat către SRL Standart să întrebe de ce panourile au fost scoase înainte de termen, încălcând prevederile contractului. Reprezentanta Standart a spus că au fost contactați de Primărie și li s-a spus să scoată acele panouri, dacă nu vor să aibă probleme. Prin urmare, companie a decis să scoată panourile și să ne returneze banii pentru perioada rămasă. Reprezentanții GENDERDOC-M au insistat că este discriminare și, dacă reprezentanții Standart se vor lăsa intimidați de Primărie și vor încălca condițiile contractului, organizația va fi nevoită să-i acționeze în judecată pentru discriminare. În câteva zile Primăria a anunțat că scoate panourile publicitare din centrul orașului pentru că acestea aduc daune imaginii orașului. Unicile panou care au fost scoase în acele zile au fost panourile GENDERDOC-M, celelalte au rămas neatinse.

Pe data de 30 iunie GENDERDOC-M a depus o plângere la Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, solicitând constatarea acțiunilor ca fiind discriminare directă pe criteriul orientării sexuale și identității de gen în acces la serviciul public, contractat și achitat de organizație. Pe data de 20.02.2020 Consiliul a emis o decizie prin care SRL Standart sunt recunoscuți responsabili de discriminare pe criteriul orientării sexuale și identității de gen.

GENDERDOC-M a înaintat o cerere de chemare în judecată către Standart SRL pe motiv de discriminare.

În anul 2019, în perioada electorală, Ion Ceban, Primarul general al orașului Chișinău, a făcut mai multe declarații homofobe. În cadrul dezbaterilor electorale din 29.10.2019, fiind întrebat dacă va admite, în calitate de primar, manifestațiile LGBT+, a răspuns: „*Faci ce vrei, atâta timp cât nu afectează alte lucruri. Acasă faceți ce doriți, dar nu în public, pentru a deranja cealaltă parte a societății. Nu voi autoriza marșurile. Trebuie să respectăm dorințele majorității*.”

Cazuri raportate de beneficiarii Centrului de Informații GENDERDOC-M

Cazul 1: Gicu, un tânăr gay de 20 de ani, este în relații foarte proaste cu părinții din cauza orientării lui sexuale. El a lucrat peste hotare și a cumpărat lucruri de preț, pe care nu le poate lua de acasă, pentru că părinții nu-i permit să intre în casa lor după ce au aflat că Gicu este gay.

Cazul 2: Sergiu a fost bătut de către unul din consătenii săi în decembrie 2019 pe motivul orientării lui sexuale. A depus o plângere la poliție dar nu a primit răspuns în termenul stabilit. A sunat la linia verde MAI și a denunțat această faptă, apoi a fost contactat de lucrătorii MAI care au luat explicații de la polițistul de sector, acesta a spus că a trimis scrisoarea în timp și nu este de vină că Sergiu nu a primit-o. El s-a adresat la GENDERDOC-M după ajutor, a

comunicat că polițistul de sector este în relații bune cu infractorul și din acest motiv procesul se tergiversează.

Cazul 3: În luna iunie, Lera, o femeie trans, a apelat la serviciile de taxi Eko Taxi. Văzând pasagera, taximetristul Untila Alexandru a refizat să-i presteze serviciile deja achitate cu cardul bancar, pentru că nu i-a plăcut cum arată. Șoferul a ofensat-o și a filmat-o pe telefonul său, fără acordul femeii.

Lera s-a adresat administrației companiei de taxi, a primit scuze și rambursarea banilor.

Cazul 4: A., o persoană non-binară din Transnistria, nu vrea să facă serviciul în armată, deoarece se teme de discriminare. A. a avut un certificat cu diagnosticul transsexualism. A fost examinat de un medic la biroul militar de înregistrare și înrolare, medicul a văzut că A. are tăieturi pe mâini și l-a trimis la psihiatru. În timpul consultației cu psihiatrul, A. a fost întrebat de ce și-a tăiat mâinile atât de puțin, i-au spus că nu-i pot prescrie niciun tratament și că trebuie să bea doar niște pastile anxiolitice.

Comisarul militar, întâlnindu-l la spital, i-a spus: „Ce faci, înțelegi că îți pui o pată pe toată viața? Ești pederast? De ce ai adus un certificat că ești fată? Să mergem și să vorbim".

După mai multe presiuni din pareta comisarului și a medicilor, A. a părăsit Transnistria și a început procesul de redobândire a cetățăniei moldovenești.

LIBERTATEA ÎNTRUNIRILOR

În anul 2020 marșul Pride al comunității LGBT+ a fost anulat din cauza situației pandemice. În locul marșului toți susținătorii organizației au fost îndemnați să iasă în marș cu membrii familiei și să intre live pe rețelele de socializare cu hashtagurile #SuntOkSaTeCunosc și #SuntOk2020.

SITUAȚIA PERSOANELOR TRANS

Situația persoanelor trans în Republica Moldova rămâne a fi complicată.

Potrivit ultimei versiuni a Clasificării internaționale a bolilor și a problemelor de sănătate înrudite (ICD-11), publicat de OMS, „tulburările de identitate de gen" au fost reclasificate drept „incongruență de gen". Neconformitatea de gen este acum inclusă în capitolul despre sănătatea sexuală, în loc de „tulburare mintală", cum era în clasificarea precedentă.

Totuși, Republica Moldova încă nu a făcut nicun pas pentru a schimba sistemul în conformitate cu această decizie. Persoanele trans încă mai sunt obligate să ofere certificat cu diagnoza „transexualitate", pentru a putea cere schimbarea genului și numelui în actele de identitate. Până în prezent schimbarea actelor este posibilă doar prin decizia instanțelor de judecată, proces care durează în jur de 6-12 luni.

Comisia de constatarea a tulburării identității de gen, din cadrul IMSP Spitalul Clinic de Psihiatrie, care oferă acest diagnostic nu are o pagină web și nu poți găsi nicăieri online contactele sau măcar denumirea corectă a acestei comisii. Prin urmare, unica modalitate este ca persoanele trans să se adreseze după informații la GENDERDOC-M. Persoanele trans care au trecut prin aceste comisii au povestit că li se puneau foarte multe întrebări incomode, intime, de exemplu despre felul în care fac sex. Mai mult, unii dintre beneficiari au fost nevoiți să se interneze în spital pentru investigații. Internarea în spitalul de psihiatrie este deranjantă în sine, dar asta presupune inclusiv ieșirea temporară din viața socială. Se presupune că persoana trebuie să renunțe la studii, la muncă pentru o perioadă semnificativă. Respectiv mulți oameni renunță la procedura de tranziție la această etapă.

Investigarea psihiatrică a persoanelor trans va dispare, în mod logic, la începutul anului 2022 când statele membre OMS vor trece la folosirea obligatorie a ICD-11. Până atunci medicii sunt obligați să respecte procedura, a explicat Vadim Aftene, noul președinte al Comisiei de

constatarea a tulburării identității de gen. Vadim Aftene, a mai spus că lucrează la moment la un ghid pentru persoanele transgen, în care se va explica clar procedura și etapele prin care trebuie să treacă o persoană transgen pentru a obține diagnoza și a începe procesul de tranziție de la un gen la altul.

Vadin Aftene spune că concluzia comisiei psihiatrice, chiar dacă este depășită, îți oferă avantajul de a primi tratamentul hormonal și anumite intervenții chirurgicale în baza poliței medicale. În Moldova poți într-adevăr beneficia legal de servicii medicale gratuite în procesul de tranziție de la un gen biologic la altul, însă în practică nu este întotdeauna ușor să obții aceste facilități. În Republica Moldova poți face operație de schimbare a vocii, orhiectomie, mastectomie. Totuși polița medicală acoperă doar orhiectomia (operatie chirurgicala prin care se indeparteaza unul sau ambele testicule). Este o operație care se consideră necesară în cazul în care pacientul trece printr-o terapie hormonală, pentru a reduce din efortul sistemului hormonal.

La moment, cea mai mare problemă este să găsești un medic endocrinolog fără prejudecăți. Unul care va accepta să ajute o persoană trans să treacă prin această procedură complicată. Totuși la GENDERDOC-M este o bază de date cu contactele unor medici prietenoși din diferite domenii**.**

În ultimii ani poate fi observată o schimbare pozitivă în societate față de persoanele LGBT+, fapt confirmat și de diversele cercetări periodice efectuate pe teritoriul Republicii Moldova. Un studiu realizat de Consiliul pentru asigurarea egalității și eliminarea discriminării, publicat în anul 2019, arată o micșorare a distanței sociale față de persoanele LGBT de la 5.2 în 2015 (acceptare în calitate de vizitator ai țării) spre 4.4 în 2018 (acceptare în calitate de cetățean ai țării).

La sfârșitul anului 2019, Centrul de Informații GENDERDOC-M a contractat Magenta Consulting pentru o cercetare despre atitudinea locuitorilor municipiului Chișinău față de persoanele LGBT+. Rezultatele studiului au arătat următoarele: 7% dintre cetățeni susțin persoanele LGBT+, 37% sunt neutri și 55% au o atitudine negative față de ele.

Următorul studiu va avea loc în toamna anului 2021. Rezultatele studiului vor arăta cum s-au schimbat atitudinile față de persoanele LGBT+ în decurs de doi ani.